

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יו"ד שבט, ה'תשל"ה

חלק א – יוצא לאור לש"פ יתרו, כ"ף שבט, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

האברך גבור חיל בצבא כ"ק אדמו"ר זי"ע
עסק במרץ גדול וזיכה הרבה יהודים ב„מבצע תפילין“

עסק בשקידה בלימוד התורה בכל עת מצוא

התמים מנחם מענדל ז"ל

נפטר י"ז שבט, ה'תשע"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות הוריו

הרה"ת ר' ברוך וזוגתו מרת בת-שבע ראכיל

ולזכות אחיותיו ואחיו

חי' מושקא ובעלה הרה"ת ר' יוסף יצחק

בניהם ובתם מנחם מענדל, דבורה לאה ושלוש דובער שיחיו פלדמן

הרה"ת ר' נחמן וזוגתו מרת חנה ובניהם מנחם מענדל ולוי שיחיו

לאה גיטל ובעלה הרה"ת ר' יוסף בנימין

בתם ובנם חי' מושקא ומרדכי אהרן חיים שיחיו ראזענבערג

אליעזר, שניאור זלמן וצבי מאיר

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

אבערלאנדער

שלוחי כ"ק אדמו"ר זי"ע במדינת הונגריי

ג

בייה, כי אלול תשי"ט
ברוקלין

מרת רחל תחי

ברכה ושלום!

מאשר הנני קבלת מכתבה מטו"ב לחדש אלול חדש הרחמים, עם הפ"י שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בו כותבת אודות התחלת עבודתה בקדש, חינוך על טהרת הקדש בגן הילדים.

ויהי רצון שתהיי בשעה טובה ומוצלחת, ובודאי ישתדלו וגם יצליחו שיתוספו עוד כמה וכמה בגן זה.

ובמ"ש אודות ההפרעות שישנם לעי"ע, לצערי הגדול כבר הורגלו בכגון דא, אלא שתקוטי חזקה שכמו שבעבר התגברו סו"ס על ההפרעות, כן יהי גם עתה. ואדרבה בהוספה על העבר, דכיון שבורא עולם ומנהיגו ציוה על כאו"א מאתנו להעלות בקדש ולהוסיף, בודאי שנותן האפשריות על זה. ובטח אין צריכה להדגשה ע"ד גודל הענין, והכדאיות של השתדלות ויגיעה בהאמור. ולא באתי בשורותי אלה אלא לזירוז והעדפה,

ויהי רצון שתבשר טוב בזה בקרוב ממש, ובודאי שכל זה יהי צנור וכלים נוספים לברכות השי"ת בהמצטרך לה ולבעלה שיי, מנפש ועד בשר, ולכל לראש לבריאות הנכונה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לה ולבעלה שיי, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ג

מצילום האגרת.

מרת רחל: זמיר, ת"א. אגרות נוספות אלי' — אג"ק חכ"ב אגרת ח'שטו, ובהנסמן בהערות שם. ח'תקנא.

בגן הילדים: אשר בחולון (מחזור שני).

להעלות בקדש: ברכות כח, א. ושי"ג.

אלא לזירוז והעדפה: ראה תניא אגה"ק סוס"ז.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ יתרו, כ"ף שבט הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ר"ה לאילנות ט"ו בשבט, ה'תשפ"ב,
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2022 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2022

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ועל ידי זה יתוסף גם כן בברכות השי"ת בענייניהן הפרטים של כל אחד ואחת תחיינה.

מצורף בזה טשעק בתור השתתפות בעבודתן החשובה האמורה לעיל.
בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב

בי"ה, יא' מני"א תשי"ח
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' משה חיים שי' שוי"ב

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום חמישי במנחם, יום הילולא של האר"י החי, עם המוסגר בו,

ויהי רצון שכשם שהוטב בריאותו כן ילך הלוך וטוב, טוב האמיתי, וכמבואר בענין אמת, שהוא קיים לתמיד (שאפילו אחת לשבעה שנים ג"כ אינו חוזר, וכידוע הראי' מלשון רז"ל נהרות המכזבים).

נעם לי לקרות במכתבו מקביעות המסיבות שבת בביתם בהנהלתה של זוגתו תחי', וכן מהסידור שבסעודה שלישית בחזרת דא"ח, ויהי רצון שיהי' כל הנ"ל מתאים להוראת חז"ל תלמוד שמביא לידי מעשה, שכל המתועדים והשומעים יהי' הרושם ניכר בהנהגתם היום יומית ובמשך כל השנה, ואשרי זכותם של כל אלו שהביאו לזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

טשעק: = המחאה, ע"ס 18 §

ב

מצילום האגרת.

מוה' משה חיים שי' שו"ב: ספציניסקי, מאַנטרעאַל.
וכמבואר בענין אמת .. הראי' מלשון רז"ל נהרות המכזבים: פרה פ"ח מ"ט ("אלו הם המים המכזבים, המכזבים אחד בשבוע" [=שמיטה]). וראה לקו"ת מטות פג, סע"ג ואילך. ובכ"מ.
להוראת חז"ל תלמוד שמביא לידי מעשה: קידושין מ, ב. וש"נ.

בס"ד. שיחת יום ד' פ' בשלח, יו"ד שבט, ה'תשל"ה

— עשרים וחמש שנים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א —

בלתי מוגה

א. כאשר אנשים מתאספים ומתוועדים ביחד — הרי זה לבד כבר דבר גדול. ובפרט בשנים אלו, שלדאבוננו, רואים בעולם ריבוי פירוד וחילוקי הדעות, וריבוי ענינים שהם היפך משלום וקירוב — אזי יקר יותר קיבוצם של אנשים לשם כוונה אחת, עבור ענין שקשור עם שלום וקירוב הלבבות.

וענין זה מתחזק יותר בהיותו קשור עם ענין של תורה, כפסק הרמב"ם ש"כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם",

והיינו, שעיקר הענין שהתורה נמצאת בעולם הוא — כדי להראות איך יכול להיות שלום בעולם, ולא רק להראות, אלא גם ליתן כח על זה, ויתירה מזה: כיון שהתורה — שנקראת "תורת אמת", שכולה אמת — ניתנה לעשות שלום בעולם, ברור הדבר, שאם האדם רק ירצה, יוכל לפעול הבאת שלום בעולם, מבלי הבט על גודל פירוד הדעות ופירוד הלבבות, שכאשר מסתכלים בעיני בשר, יכול להתעורר לפעמים חשש וספק, שעלול להפריע למרץ והחיות שצריך להשקיע בעשיית שלום בעולם,

ולא זו בלבד שיכול להעשות שלום בעולם, אלא עוד זאת, שהשלום יהי' גם שלום של אמת, שלום אמיתי, שלום שיהי' לו קיום (לא רק לזמן קצר, אלא) לזמן ארוך, עד לביאת משיח צדקנו, ש"שלום ושלום יהי' בימיו"².

וכאמור, שזוהי לא רק הוראה שצריך לעסוק בזה, אלא גם חיזוק, שאם רק ירצו, בודאי יפעלו זאת.

ב. אך עדיין יש צורך בהסברה:

התוועדות זו קשורה עם הסתלקות של צדיק ונשיא, שכאשר מסתכלים בעיני בשר הרי זה מצב ש"צדיק נפטר מן העולם" — היפך הענין ד"צדיק בא לעולם (שאז) טובה באה לעולם" (כדברי הגמרא בסיום

(2) ע"פ דברי הימים"א כב, ט.

(1) ה'ל' חנוכה בסופן.

מסכת סנהדרין), שעיקר הטובה, "טוב לשמים וטוב לבריות"³, הו"ע השלום (כפי שהרמב"ם מבאר בארוכה בפירושו המשניות ריש מסכתא פאה במעלת המצוות בתועלת בני אדם זה עם זה כו').

וא"כ, יש צורך בהסברה: התוועדות כזו — שבדאי יתוסף על ידה בעניני תורה ויהדות, לימוד התורה וקיום מצוותי' ללא פשרות, ועי"ז יתוסף גם בעולם בכלל, שהרי א' ממצוות התורה הו"ע עשיית שלום בכל העולם — מהי שייכותה למאורע ש"צדיק נפטר מן העולם"?!⁴

ובפרט שההתוועדות צריכה להיות באופן של חיות (א"ע לעבעדיקע"), ותוקף החיות ("אין אַזאַ שטורעם־דיקן אופן") שיפעל לא רק על אלו שמתתפים בה, אלא באופן שגם בלכתם בגשמיות מההתוועדות יפעלו להחיות יהודים ואנשים שיפגשו אח"כ, בלשון הגמרא: "מחי' חיים"⁴, "טופח על מנת להטפוח"⁵ — שלכן דרושה יותר הסברה: מהו הקשר והשייכות של התוועדות כזו עם מאורע ש"צדיק נפטר מן העולם", בה בשעה שלכאורה הם שני ענינים שלא זו בלבד שאינם שווים, אלא הם בסתירה זל"ז!

ג. והביאור בזה (כפי שכבר נתבאר פעם בארוכה):

צדיק — שמתנהג כפי שהתורה דורשת ממנו — אינו מסתפק בכך שהוא בעצמו צדיק, "טוב לשמים", אלא הוא גם "טוב לבריות", לפעול ולהשפיע על כל אלו שנמצאים מסביבו, שגם הם ילכו בדרך הנכונה, דרך היושר והצדק (שלכן נקרא בשם "צדיק").

וכיון שמרגיש שחייבים להשתדל עבור הזולת, ועד לאופן ד"ואהבת לרעך כמוך"⁷, הרי מובן, שפעולתו על הזולת היא באופן שאינו מסתפק בכך שפלוגי יתנהג בעצמו כדבעי, אלא עושה כל התלוי בו להבטיח שגם פלוני יהי' משפיע, "טופח על מנת להטפוח", "מחי' חיים", להיות שליחו של הקב"ה להביא שלום בעולם, ובמיוחד בנוגע לבנ"י — להביא להם "תורת שלום", ש"דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותי' שלום"⁸, ובאופן שהלימוד מביא לידי מעשה — לקיים מצוותי'.

אך כיצד יכול הצדיק לבחון ולידע שאכן מילא את תפקידו, ופעל באופן המכוון לתכלית שליחותו בעולם?

ובכן: בהיותו נשמה בגוף, שאז הוא "יוצא ונכנס" (בלשון

(3) קדושין מ, א.
(4) יומא עא, א.
(5) ברכות כה, ריש ע"ב. ועוד.
(6)
(7) קדושים יט, יח.
(8) משלי ג, יז. וראה רמב"ם שם.

מאתיים, מאתיים רוצה ד' מאות", שלא יסתפקו בהישגים שהיו עד עתה, וידרשו מהשלוחים במקומם — אצל אלו שעוסקים בכל הדברים הטובים, ובפרט אצל השלוחים של בעל ההילולא — לפעול עוד יותר, ולהעמיד להם את כל האפשרויות שיוכלו לעשות זאת, ובאופן דמוסיף והולך.

ואז תקויים גם ההבטחה "יגעת ומצאת", ולמטה מעשרה טפחים, כיון ש"המעשה הוא העיקר"¹⁰² — שבנ"י יוסיפו בלימוד התורה, ויוסיפו בקיום המצוות, כולל גם בקיום הציווי שכל בני־האדם שמסביבם יתנהגו ע"פ ההוראות של שבע מצוות בני נח עם כל סניפיהם.

וזו תהי' הכנה קרובה לקיום ההבטחה¹⁰³ "אז אהפוך אל עמים גו' לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד" (כפי שמסיים הרמב"ם¹⁰⁴), "והיתה לה' המלוכה"¹⁰⁵, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

(104) שם ספי"א.
(105) עובדי' בסופו.

(102) אבות פ"א מ"ז.
(103) צפני' ג, ט.

הוספה

א

ב"ה. ח' אייר תשי"ז
ברוקלין

ועדה לחזוק ארגון מסיבות שבת
ה' עליהן תחיינה.

ברכה ושלוש!

בנועם קבלתי מכתבן מכ"ח ניסן, בו מודיעות על דבר יסוד הועדה שלהן והתחלת העבודה.

ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת, ותהיי' העבודה באופן דהליכה מחיל אל חיל וכציווי תורתנו הק' מעלין בקדש, ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, שגם הברכה וההצלחה מלמעלה תתגדל ותתרבה מזמן לזמן,

א

דהליכה מחיל אל חיל: ע"פ תהלים פד, ח.
וכציווי תורתנו הק' מעלין בקדש: ברכות כה, א. וש"נ.

הראשונה בכואו לארה"ב, וכן בפעם השני, שקיבלה אותו והתנהגה עמו באופן של הכנסת אורחים. — אמנם לאח"ז ביקר בכ"כ עיירות ומחוזים בארה"ב, אבל ההתחלה היתה מאופן ההתיישבות והקביעות בניו-יארק. ועי"ז נסללה הדרך שלאח"ז ה' בעל ההילולא יכול להעביר לכאן ולייסד מחדש ריבוי סניפים בכמה עינים ואופנים, בקבלו סיוע ועזר מהנהלת העיר.

ונוסף על התודה עבור העינים שנעשו בעבר, בפרט בימי בעל ההילולא, החל מהרגע הראשון לבואו לארצות-הברית בניו-יארק — יצליח הקב"ה שגם להבא תהי' עיר של שלום ושלווה ומנוחה, ודוגמא ומקור שיוכל להיות המשך העבודה של הפצת יהדות בנוגע לבני"י, וגם בנוגע לאינם-יהודים (שהרי בני"י אינם להוטים אחר גירות, ואדרבה כו') — בכל הקשור לעשיית צדק ויושר, כפי שהרמב"ם¹⁰⁰ פוסק לפועל, ש"צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח", והיינו, שיהודי מחוייב לעשות התלוי בו שיתקיימו שבע מצוות בני-נח עם כל סניפיהם, שהם היסודות של חיי החברה, חברת בני-אדם, באופן הראוי לשם "אדם", וכפי שמוסיף שצריך לקיימם "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו כו'".

וכל זה ימשיך הן בניו-יארק גופא, בסיוע ועזר הנהלת העיר על כל מחלקותי, וכמו כל דבר חי שצריך לצמוח — באופן שיתוסף בכל הפעולות של בעל ההילולא, עם כל הסניפים והפירות ופירות-פירותיהם עד אין-סוף, להיותם קשורים עם הקב"ה שהוא אין-סופי.

ועד"ז גם בנוגע לשאר המחוזים במדינה (כפי שנקראים בלשון המדינה: "סטעיטס"), שבכמה מהם התחיל כבר בעל ההילולא לייסד מחלקות לעסוק בהפצת היהדות והמעיונות, והפצת הצדק והיושר, ע"י העזר והסיוע של הנהלה ובעה"ב של המחוז, והולך ונמשך ע"י באי-כחם בימינו, שהנני מקוה שיראו גם דוגמא טובה עבור שאר המחוזים ("סטעיטס"), שגם שם יוכלו לעסוק בהפצת היהדות והמעיונות, וגם בהפצת הצדק והיושר, שבע מצוות בני נח וכל הסניפים, בנוגע לכל תושבי המחוז, ולעשות זאת גם באופן דהולך ומוסיף ואור.

כ. ויה"ר שיקויים בהם מאמר חז"ל¹⁰¹ "מי שיש לו מנה רוצה

(100) הלי' מלכים ספ"ח. ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.

הפוסקים⁹), שבשעה שנכנס אזי מתייראים ממנו ומתנהגים כפי שדרש וברך כו' — עדיין אין זו הראי' הנכונה שהצליח בפעולתו; כי אם בשעה שישנו ענין הסתלקות הצדיק.

והיינו, לפי שאמיתיות הדבר היא — כפי שמבאר בעל ההילולא במאמר "באתי לגני"¹⁰ (שנתן ללמדו ביום ההילולא) בענין "אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין"¹¹, "שנמשך אור הסובב כל עלמין כו'", והיינו, ש"אסתלק" אינו ענין של סילוק ח"ו, אלא אדרבה: הגילוי הוא ביתר שאת וביתר עוז, שמצד גודל מעלתו יכול להיות רק באופן של טובב כל עלמין, להיותו אור גדול וחזק ביותר ממה שיוכל לבוא בפנימיות "בתוך מעי"¹²; ועד"ז בנוגע ל"צדיקים" ש"דומין לבוראם"¹³ — שענין ההסתלקות אינו שהצדיק מסתלק ועוזב, אלא שמסתלקים ההגבלות כו'¹⁴, ואז ישנו אור הסובב; כך, שגם אז ישנה השפעתו של הצדיק — אף שלא רואים אותה בעיני בשר — וצריך רק להכין את הכלי לקבל את השפעה.

ובלשון הגמרא¹⁵: "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", והיינו, שבשעה שצריך להביא ראי' מאופן ההנהגה של "זרעו", כיצד מתנהגים תלמידיו, אלו שזכו לקבל השפעה ממנו באופן ישיר, או ע"י ספרים, מאמריו וכו' — הנה כשרואים ש"זרעו בחיים", שניכרת בתלמידיו פעולת השפעתו באופן של "מחי' חיים", הרי זו הוכחה ש"אף הוא בחיים",

— הגמרא לא צריכה להביא ראי' שיעקב הוא בחיים בעולם הבא; מדובר אודות חיים בעולם הזה, שגם עכשיו "אף הוא בחיים", שגם הוא בעצמו "בחיים" בעולם הזה, ואדרבה: ביתר שאת וביתר עוז —

בראותו, שאלו שהיו "זרעו" בחיים חייתו בעלמא דין, ממשיכים ומיישמים את ההשתדלות להפיץ יהדות, תורה ומצוות, ועושים זאת בדרכי נועם ובדרכי שלום, אבל בתוקף אמיתי, ומבלי להתעייף; לעשות זאת פעם ועוד פעם, כמספר הפעמים הדרוש, עד שבודאי מצליחים.

וכמדובר כמ"פ, שאז נמצא הוא בעצמו ("הוא בחיים") יחד עם אלו שמתאספים להתוועדות,

(9) ראה אנציק' תלמודית (כרך ה) ערך גוי — בעדות ונאמנות (ע' שמ ואילך). וש"נ.
(10) סה"מ תש"י ע' 111 ואילך.
(11) ראה זח"ב קכח, ב.
(12) לשון הכתוב — תהלים מ, ט.
(13) ב"ר פס"ז, ת. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.
(14) ראה תניא אנה"ק סז"ך וביאורו.
(15) תענית ה, ב. וראה גם שיחת יו"ד שבט תשכ"ט ס"י (תו"מ חנ"ה ע' 188). וש"נ.

וע"י התענוג שגורמים לנשמתו — הרי הוא מברך, ובמילא גם מוסיף כח בגשמיות וברוחניות בכל השייך אליהם בכלל, ובפרט — תוספת כח בעבודה ושליחות של הפצת היהדות, תורה ומצוות, צדק ויושר, כל אחד בכל מקום שידו מגעת, בנוגע לביתו וד' אמותיו, בנוגע לכל העיר שבה הוא חי, ובנוגע לכל המדינה — להצליח בזה עוד יותר בשנה הבאה,

ועד שסוכ"ס פועלים להחיות גם את החלקים והפינות שלעת-עתה אינם רוצים עדיין להכניס את האור והחיות האמיתיים, שעז"נ באבות דרבי נתן¹⁶: "עשרה נקראו חיים", החל ממקור החיים — הקב"ה, ועי"ז גם ישראל, שנאמר¹⁷ "ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם חיים גו'", שמתקשרים עם הקב"ה, ומכירים בכך — ופועלים גם על הזולת, כמ"ש באברהם (ש"אחד הי' אברהם"¹⁸) "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם"¹⁹, היינו²⁰, לא "א-ל העולם", שיש שני דברים נפרדים, "עולם" בפ"ע, ו"א-ל" בפ"ע, ומזמן לזמן יש קשר ושייכות ביניהם, אלא "א-ל עולם", שזהו דבר אחד, כיון ש"לית אתר פנוי מיני"²¹ (ששם לא תהי' שליטה לאלקות ח"ו), וענין זה פעל אברהם שיוכרו ע"י כל אנשי דורו — "אל תקרי ויקרא אלא ויקרא"²² — שכל הענינים שבעולם חדורים באלקות; אלא שניתנה שליחות לאדם לגלות זאת באופן שיבוא מזה מעשה בפועל.

ד. וכאשר ניתוסף כח ועוז לכל אחד מישראל בכל מקום שהוא, ובפרט לאלו המשתתפים בהתוועדות, במילוי השליחות "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים"²³, שיהי' ניכר בכל העולם שהוא דירה של הקב"ה, שהוא שם בעה"ב האמיתי — ברור הדבר שמזה באים למעמד ומצב שכותב הרמב"ם בסוף הלכות מלכים בנוגע לימות המשיח, ש"לא יהי' שם .. מלחמה ולא קנאה ותחרות", אלא יעסקו בחכמה בכלל, ובחכמת אלקות במיוחד.

וכל זה נעשה עי"ז שבימי הגלות האחרונים מוסיף כל אחד וכולם ביחד להאיר את העולם ב"נר מצוה ותורה אור"²⁴, ובלשון הידוע: "יפרצו

(16) ספ"ד.
 (17) ואתחנן ד, ד.
 (18) יחזקאל לג, כד.
 (19) וירא כא, לג.
 (20) ראה לקו"ת תבוא מב, ד, מג, ג.
 (21) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
 ובכ"מ.
 (22) משלי ו, כג.
 (21) תקו"ז תנ"ז (צא, סע"ב). ת"ע (קכב, ב).
 (22) סוטה י"ד, סע"א ואילך.
 (23) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 ובכ"מ.
 (24) משלי ו, כג.

וכאשר נותנים נשק, ובריבוי, לאיש-שלום, מתוך ידעה שעומד ראשו ורובו וכולו ב"תורת שלום" — ברור הדבר שינצל זאת לתכלית של שלום, כאמור לעיל, שריבוי נשק מעצמו מטיל אימה שלא יבוא לידי מלחמה, אלא יהי' ענין השלום כפשוטו, למטה מעשרה טפחים.

יח. וכיון שישנה כבר דרך סלולה בזה, אלא שעד עתה הי' צורך, לדאבוננו, להשתמש בנשק — יש לקוות שנבוא למצב טוב יותר, שלא יצטרכו להשתמש בנשק כדי לבוא לידי נצחון במלחמה, אלא יהי' "פדה בשלום נפשי מקרב לי"⁹⁴ [כפי שנאמר בא' ממזמורי תהלים של יום ההילולא, יום העשירי בחודש, "העשירי יהי' קודש"⁹⁵], והיינו, שבשעה שבא משהו וצועק שרוצה "קרב" — אזי צועק יהודי: "פדה בשלום נפשי מקרב לי", כיון שהולך בדרכי התורה, שענינה (כאמור) למצוא דרך לשלום, וכאשר "יגעת" אזי "ומצאת".

אבל כיון שלדאבוננו יש כאלו שרוצים דוקא את ההיפך — זקוקים לעת-עתה לעצה שידעו שיש בנמצא ריבוי נשק, שזה ימנע אותם שלא יכנסו מלכתחילה במלחמה.

ועד שיקויים היעוד שנאמר בנוגע ימות המשיח: "וכתתו חרבותם לאתים"⁹⁶, וכפי שמצינו בגמרא⁹⁷ (בנוגע להלכות שבת) שכלי נשק לא יחשבו אז לענין של "תכשיט" ליופי, דכיון שלא תהי' כל המציאות של מלחמה, אזי לא יצרכו כלי נשק.

אבל לעת-עתה, בימי הגלות האחרונים, תהי' עכ"פ שלילת המלחמה באופן האמור לעיל, שע"י הלחץ — בדרכי נועם ובאופן חשאי — יפעלו בודאי שיתנו ריבוי נשק [ואילו בנוגע לפרסום שצ"ל אצל צד השני — הנה שם אין צורך בפירסום, כיון שיודעים זאת בלאה"כ], וזוהי הדרך שיהי' שלום בעולם.

יט. ונוסף על האמור לעיל בנוגע לאלו שזכו ויכולים להשפיע על ההנהגה הכללית של כל המדינה כולה, הרי כיון ש"אדם קרוב אצל עצמו"⁹⁸, ישנו גם הענין ש"עניי עירך קודמין"⁹⁹ — להביע תודה מיוחדת להנהגת העיר ניו-יאָרק ולהעומדים בראשה:

זוהי העיר שאלי' הגיע בעל ההילולא ברדתו מהאני' בפעם

(94) תהלים נה, יט.
 (95) בחוקותי כז, לב. וראה גם תו"מ חכ"ז ע' 282, וש"נ.
 (96) ישע"י ב, ד.
 (97) שבת סג, א.
 (98) יבמות כה, ריש ע"ב. וש"נ.
 (99) ב"מ עא, א.

הוא היורש וכו', כך, שבכל עת ובכל רגע יש עכשיו אצל כל אחד מישראל ענין הברית על ארץ ישראל.

וראי' מוכחת על זה — ממה שמצינו בנוגע לברכת המזון, ש"ברכת הארץ" "צריך שיזכור בה ברית" (שע"י ברית ניתנה לאברהם בפרשת מילה, ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגוריו)⁸⁸; ואם נאמר שהכוונה היא לברית עם אברהם, ה' ענין זה באותו תוקף גם אצל נשים, ולא ה' מקום לכל השקו"ט אם נשים חייבות בברכת המזון מן התורה או מדברי סופרים, "מפני .. שהארץ לא נתנה .. אלא לזכרים"⁸⁹.

ומובן, שכאשר באים בטענה זו — בודאי יצליחו לפעול שלא זו בלבד שימשיכו את העזר שהי' עד עתה, אלא יוסיפו עוד יותר.

יז. ובפרטיות יותר — בנוגע לעזר בנתינת נשק:

דובר כמ"פ, שהתועלת של נשק היא — לא להמתין על שתפרוץ מלחמה ח"ו, ואז יהי' נשק כדי "לתת אויבך לפניך"⁹⁰, אלא שע"ז שנותנים נשק, ולא רק בצמצום, אלא בריבוי דוקא, וכפי שנהוג עכשיו לא נשאר הדבר בסוד — הרי זה מטיל אימה על הצד השני, כך, שמלכתחילה לא באים לידי מלחמה.

כלומר: לא זו בלבד שע"י נתינת הנשק לא מתגברת הסכנה של מלחמה, אלא אדרבה: כאשר ישנו הענין ד"השכם כו"⁹¹, הנה ריבוי הנשק מטיל "אימתה ופחד" על אלו שחפצים במלחמה, שיבואו לידי החלטה שמוטב להגיע לידי הסכם בדרכי שלום.

ויש בזה תועלת נוספת — גם עבור אלו שנותנים את הנשק:

כאמור לעיל — לא שייך עכשיו להתבודד ולהסתגר כו', כך, שכאשר פורצת מלחמה ח"ו, הרי לדאבונו המצב עתה הוא באופן שזה עלול לגרום את כל העולם כולו.

והדרך למנוע זאת — ע"ז שיתנו ריבוי נשק לאלו שקשורים בטבע עם שלום דוקא, כיון שאוחזים בתורה ש"לא ניתנה אלא לעשות שלום בעולם",

— שזהו ענינם של בני" שמשדלים שיהי' שלום, ובלשון הכתוב⁹²: "ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום" (כמדובר בהתועדות הקודמת⁹³) —

(88) ברכות מה, ב (ובפרש"י).

(89) שו"ע אדה"ו או"ח רסקפ"ו. וש"נ.

(90) תצא כג, טו.

(91) ראה ברכות נח, א.

(92) שמואל-א כה, ו.

(93)

מעינותיך חוצה"²⁵, ועד שזוכים לקיום היעוד²⁶ "והי' לך הוי' לאור עולם", בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

ה. ידוע שהעולם נקבע באופן של "כללות ופרטות" — כשם שהתורה כללות ופרטות נאמרה²⁷, ומזה נמשך אח"כ גם בעולם, שהרי "אסתכל באורייתא וברא עלמא"²⁸.

ומזה מובן, שדורשים מיהודי ומאדם בכלל, שלא להסתפק בעבודתו הפרטית בעצמו ובד' אמותיו, אלא כל אחד חייב לעסוק בהפצת צדק ויושר, ובנוגע לבני" — יהדות, אצל כל אלו שנמצאים מסביבו, ועד לכל העולם, ובלשון הרמב"ם²⁹: "עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

וכיון שהקב"ה נותן לאדם שנים וכחות, ובודאי ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"³⁰, שלא נתן זאת באופן שלא ישתמשו בזה ח"ו, אלא צריך לנצל כל רגע וכל אפשרות למלא את השליחות של הקב"ה להרבות שלום בעולם, החל מתורה ומצוות, ועד שלום כפשוטו — אסור לו להסתפק ח"ו ב"מצוה אחת", אלא עליו לנצל את כל האפשרויות שלו למטרה זו.

ו. ובהקדמה:

לכאורה, כיון שמדובר אודות עולם שנברא ע"י הקב"ה, איך יכול אדם להתיימר לשנות משהו בזה — כפי ששואל טורנוסרופוס אצל רבי עקיבא³¹, שהוא המקור של תושבע"פ, "כולהו אליבא דרבי עקיבא"³².

אך עז"נ³³ "אשר ברא אלקים לעשות — לתקן", היינו, שהקב"ה ברא את העולם באופן שצריך עדיין תיקון, וזוהי שליחותו של האדם — "לעשות, לתקן".

והענין בזה — שדוקא מצד זה שהעולם הוא "גן" של הקב"ה,

(29) ה' תשובה פ"ג ה"ד.

(30) שבת עז, ב.

(31) ראה ב"ב י"ד, א. תנחומא תזריע ה.

(32) סנהדרין פו, רע"א.

(33) בראשית ב, ג. וראה ב"ר פ"א, ו

ובפרש"י.

(25) לשון הכתוב — שם ה, טז. וראה

תענית ז, א. אגה"ק דהבעש"ט — כש"ט בתחלתו.

(26) ישע"י ס, יט.

(27) ראה חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ.

וראה גם

(28) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

כלשון הכתוב³⁴ שנתבאר במאמר¹⁰: "באתי לגני", "לגנוני"³⁵, רוצה הקב"ה שהאדם ("אתם קרויין אדם"³⁶ — איש ישראל) יהי' לו חלק בזה, עיי'ז שיפעל הוספה בעולם בעבודתו — "לעבדה ולשמרה"³⁷, ולכן השאיר ככוונה "רוח צפונת (ש)אינה מסובבת"³⁸, כדי שהאדם ישלים את בנינה, ויפעל תיקון ושלמות בעולם³⁹.

כלומר: עבודת האדם היא לא רק שלא להתרשם ולא להתפעל מקשיים כו', ובודאי לא להיות נתון תחת מרות הנהגות העולם שאינן רצויות, אלא אדרבה: להתגבר עליהם ולשנותם שיהיו יותר טובים ויפים נעלים וקדושים, ועד לאופן ד"אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקו"⁴⁰, היינו, שהענינים שבעולם שהי' נראה לכתחילה שהם מנגדים, צריך להפכם ל"מיתקו" ו"נהורא", שיסייעו להאיר את העולם.

וכיון שצריך להוסיף ולתקן בבריאתו של הקב"ה, הרי מובן, שענין זה אינו יכול להעשות כדי לצאת י"ח כו', אלא צ"ל באופן של יגיעה, כדברי הגמרא במסכת סנהדרין⁴¹ עה"פ⁴² "אדם לעמל יולד", ואז ישנה הבטחה: "יגעת ומצאת"⁴³, שבודאי יצליח.

ז. אך בשביל זה צריך האדם להתעלות מההפרעות של העולם, ומכללות גשמיות וחומריות וגסות העולם, שאז יוכל למלא את השליחות שניתנה לאדה"ר באופן שימסרנה לכל אלו שיוצאים מזרעו, שהם כל בני האדם: "מלאו את הארץ וכבשוה"⁴⁴ — לכבוש את העולם.

וכיון שהלשון "כבשוה" קשור עם ענין של מלכות ונשיאות, שהרי אמיתית ענין של כיבוש נעשה ע"י מלך⁴⁵, נמצא שפירוש הדבר במילים אחרות הוא — שמצפים מכל אדם שיהי' "מלך"⁴⁶:

לכל לראש — מלך ונשיא על הגוף שלו, "עיר קטנה זה הגוף"⁴⁷, שלא להתפעל מה"אל זר אשר בקרבך"⁴⁸, "מלך זקן וכסיל"⁴⁹, אלא להיות שם המושל ושולט, ועד לאופן ד"אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו

(34) שה"ש ה, א. (44) בראשית א, כח.
 (35) שה"ש עה"פ. (45) ראה שו"ע אדה"ז חו"מ הל' הפקר
 (36) יבמות סא, רע"א. וש"נ. ס"ג ובק"א שם סק"א (ד"ה אלא ואילך).
 (37) בראשית ב, טו. אנציק' תלמודית (כרך כז) ערך כבוש מלחמה
 (38) ב"ב כה, ריש ע"ב. בתחלתו (ע' ככג ואילך). וש"נ.
 (39) ראה גם תו"מ חנ"א ס"ע 388. וש"נ. (46) לשלימות הענין — ראה לקמן סכ"א ואילך.
 (40) ראה זח"א ד, א. תניא פ"י.
 (41) צט, ריש ע"ב. (47) נדרים לב, ב.
 (42) איוב ה, ז. (48) שבת קה, ב.
 (43) מגילה ו, ריש ע"ב. (49) קהלת ד, יג.

— דכיון שזהו כלל שכלי, הרי מובן שזה קשור עם טבע בני אדם; לאו דוקא בנוגע לבנ"י, אלא גם בנוגע לאינם-יהודים, ובפרט שמדובר כאן אודות ענין שנוגע ישירות לבנ"י — שיצליחו להמשיך ולפעול שהשערים יהיו פתוחים, ויוכלו לצאת משם, ובאופן של מנוחה ושלווה.

ובלשון הפרשה שקורין עתה בתורה: "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"⁸³, ועד ש"לא תשאר פרסה"⁸⁴, ו"כספם וזהבם אתם"⁸⁵.

טז. ונוסף לזה — נקודה שלישית:

כיון שרואים שקול המדינה נשמע בכל קצווי תבל, וכפי שראו בפרט בנוגע לארץ הקודש, שהתאפשר לשלוח לשם כו"כ ענינים, הן בנוגע לכסף וזהב והן בנוגע לענינים שרוכשים ע"י כסף וזהב, כולל ובמיוחד בנוגע לנשק כפשוטו, ועיי'ז הצילו כו"כ נפשות (אפילו אם זה עכ"פ "הצלה פורתא", ובפרט שהי' הרבה יותר מאשר "הצלה פורתא") — הרי זה נותן את האפשרות לצפות ולקוות ולהיות בטוחים שימשיכו עם העזר עבור ארץ הקודש.

ובפרט שכל יסוד מדינת ארצות-הברית הי' מיוסד על החומש — כפי שנקרא ע"י המייסדים בשם "בייבל" — ששם מסופר אודות ה"ברית עולם" בין הקב"ה לאברהם וזרעו אחריו עד עולם, ש"לזרעך נתתי את הארץ הזאת"⁸⁶, כך, שזהו בבחי' "שטר מתנה" באופן ד"ויקריא" לכל באי עולם, שמחזק את השייכות של בנ"י עם ארץ הקודש, שניתנה להם באופן של "ברית עולם" בין הקב"ה, בורא העולם ומנהיגו, עם בני אברהם יצחק ויעקב, "לזרעך עד עולם"⁸⁷.

[ולהעיר, שהכוונה בזה היא — לא באופן שה"ברית" היא רק עם אברהם, ועיי'ז מקבלים בנ"י ירושה מאברהם, אלא כשם שיש ברית עם אברהם כך יש ברית עם זרעו אחריו, והיינו, שיהודי בימינו שנמצא באיזה מקום שהוא בקצווי תבל — יש להקב"ה ברית עמו שהוא בעה"ב על ארץ ישראל!]

וכאשר אינו-יהודי בא בטענות ומענות שאלות וקושיות ושקו"ט — לא שייך לשאול שאלות על ענין של "ברית", ולא שייך להתווכח מי

(83) לך לך טו, יח.
 (84) שם, כו.
 (85) ישעי' ס, ט.
 (86) לך לך טו, יח.
 (87) שם יג, טו.

רגילים אצל אותם אינם-יהודים שבאו לראשונה וייסדו מדינה זו – שברחו וניצלו מהרדיפות שהיו להם לפני כו'.

ולכן, יש למצוא דרכים שלא להזקק לבית משפט העליון ("סופרים קאָרט") ולפירושי ה"חוקה" וכו', כיון שחבל על כל יום; הנוער אינו ממתין, אלא הולך וגדל כו', ולכן, כשיכולים היום להכניס אותם ולדבר עמהם אודות אמונה בהקב"ה – חייבים לעשות זאת היום, ואי אפשר לדחות זאת למחרת, כיון שלא יודעים מה יקרה בשעות שבינתיים.

ובמקום דיונים בשקו"ט ופלפולים – בודאי ימצאו דרך (אם רק יהי' הענין ד"יגעת") לפעול שיתנו מיד את המקסימום הדרוש לא רק עבור ביסוס בתי-ספר שקשורים עם אמונה בה', אלא גם באופן שיוכלו להתחזק ולהתפשט.

וגם בענין זה יש להדגיש האמור לעיל (ס"ח) בנוגע למי שנבחר ומקבל מינוי גדול יותר, שאין לו להתחשב עם התועלת של הקבוצה המצומצמת שעמד בראשה עד עתה, כיון ש"יחיד ורבים הלכה כרבים", ובנדו"ד, עליו להתחשב עם התועלת של כללות המדינה, אע"פ שיתכן שחלק מהקבוצה הקודמת שלו לא יסכים לכך, ומה גם שזה יהי' רק לפי שעה, וסוכ"ס יראו בעצמם שזוהי גם התועלת שלהם.

וכרגיל לערוך בכל ענין "סך-הכל" – כוונת הדברים היא בפשטות: ע"פ המסורה והמנהג בנוגע ליסוד מדינה זו – בודאי יעסקו בכל האופנים ובכל האפשרויות והיכולת, למצוא דרכים לפעול בהקדם האפשרי, שהחינוך הקשור עם אמונה בהשם, בורא העולם ומנהיגו, יתחזק ויופץ עד שיכלול את כל הנוער, ועי"ז יבטיחו שהדור הבא יזכה לצדק ויושר, שתהי' הנהגת המדינה בדרכי הצדק והיושר.

טו. ונקודה שני' – בהמשך להאמור לעיל שמדינה זו עסקה בתוקף להציל את בעל ההילולא מהמדינה ההיא:

כיון שכבר ראו מה שפעלו בנוגע לבעל ההילולא, באופן שהי' קשור גם עם "כל אשר בשם ישראל יכונה" – הרי זה סולל את הדרך, ומורה על האחריות והזכות של אנשי המדינה והנהלת המדינה, ועאכו"כ מנהיגה, לנצל את מלוא התוקף והכח לפעול שתינתן רשות לכל אלו שרוצים לצאת משם, שיוכלו לצאת במנוחה ובשלחה, ללא קשיים.

וכאשר יעסקו בזה באופן ד"יגעת" – בדרכים שהנהגה בוואַשינגטאָן תמצא לנכון, באופן חשאי, מאחורי הפרגוד ובדרכי נועם, אבל בתוקף הכי גדול והכי מתאים, מבלי לעשות מזה רעש ("שטורעם") ופירסום בעיתונים וכו' – בודאי יהי' אח"כ גם הענין ד"מצאת",

למיתקו"; ולאחרי החתונה – מלך ונשיא בביתו ובמשפחתו – שלא להתחשב ולא להתפעל מההפרעות כו', ולפעול שביטו וד' אמותיו יהיו משכן ומקדש לו ית', כמ"ש⁵⁰ "ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחת⁵¹.

ואלו שע"פ ההשגחה העליונה שליחותם היא באופן שביכלתם להשפיע לא רק בד' אמותיהם, אלא גם בסביבתם, בעיר שלימה – נעשה כל אחד מהם נשיא ומלך בכל העיר; ומי שביכלתו ושליחותו להשפיע בכל המדינה, נעשה מלך ונשיא על כל המדינה; ועד שישנו "חד בדרא" או "תרי בדרא", שאז "איפסיק עמודא דנורא בין דידי' לכולי עלמא" (כדברי הגמרא⁵²) – כיון שביכלתו להאיר את כל העולם.

ובסגנון אחר: ע"פ משטר המדינה, הנה כדי שיוכלו לפעול טוב יותר, אזי מתאספים ומתאחדים ב"ארגון" ("קלוב") שקשור עם שכונה מסוימת, וכדי שיהי' לזה קיום, יש צורך שמישהו ינהל את הארגון; ועד"ז כשמתאספים ומתאחדים בנוגע לעיר שלימה, מפלגה שלימה, ועד למדינה שלימה.

ח. אך כאן מתעורר קושי:

כיון שהאדם בתחילתו הוא "מלך" רק על עצמו [וגם לא באופן שנוול מיד מלך ומנהיג, אלא רק לאחר שגדל ונעשה בר-מצוה, אזי מוטלת עליו השליחות להיות מלך ונשיא על עצמו], ורק אח"כ נעשה מלך ונשיא גם על משפחתו וכו' – הנה לאחר שהתרגל ללחום כדי להיות מלך על גופו, ישנו קושי כשבא למצב שצריך לוותר על תועלת גופו כשיש בזה סתירה והיזק למשפחתו, ולידע, שעכשיו יש לו שליחות חשובה יותר – בנוגע לרבים, בני משפחתו, שקודמים אליו בתור יחיד, שהרי "יחיד ורבים הלכה כרבים"⁵³, ולכן צריך לוותר על תועלת היחיד עבור תועלת הרבים (אלא שלאח"ז מסבירה לו התורה שסוכ"ס תהי' זו טובה גם עבור היחיד בתור יחיד).

ועד"ז כשנעשה אח"כ משפיע ומנהיג בחוג גדול יותר:

לאחרי שהתרגל להנהיג קבוצה מצומצמת, ושיהי' "משאו ומתנו באמונה"⁵⁴ לתועלת הקבוצה, הנה כאשר בוחרים בו וממנים אותו למנהיג ונשיא על ענין גדול יותר שכולל כו"כ קבוצות, אזי יש לו נסיון מיוחד, – ובודאי נותנים לו כחות לעמוד בנסיון, שהרי "אפילו ריש

(50) תרומה כה, ח.

(52) כתובות יז, א.

(51) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א.

(53) ברכות ט, א. וש"נ.

(54) יומא פו, א. וראה שבת לא, א.

ועוד.

גרגותא מן שמיא קא ממנו ליי"55, וכיון שבחרו בו מלמעלה, ברור הדבר שנתנו לו כחות למלא שליחות זו כדבעי —

שלא ללחום עבור הקבוצה המצומצמת בניגוד לתועלת הרבים של כל הקבוצות, אלא אדרבה, להסביר לעצמו ולסביבתו, ש"יחיד ורבים הלכה כרבים".

ועד"ז דרגא על גבי דרגא, ועד שבאים לנשיא ומלך "שאיין על גביו אלא הוי" אלקיו" (כדברי הגמרא במסכת הוריות⁵⁶), שאז צריך להיות עיקר ענינו להשתדל עבור התועלת של כל אנשי המדינה — "אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם"⁵⁷, אע"פ שלא הורגל לזה בהיותו במעמד ומצב ש"קטן אתה בעיניך"⁵⁸.

ט. וענין זה ראו גם אצל בעל ההילולא:

לפני שנעשה מנהיג חב"ד בפועל, הי' עיקר עסקו בחוג מצומצם; ולאחרי שנעשה נשיא חב"ד בפועל, התעסק בעיקר בנוגע לכל עניני חב"ד — אע"פ שבשביל זה הוצרך לוותר ולהפחית מהזמן שהי' מוקדש לשלימות היחיד ולתועלת היחיד.

ולאחרי כן, כשהיתה "עת צרה ליעקב"⁵⁹, ונעשה ע"פ ההשגחה העליונה מנהיג ונשיא של כל ישראל — הוצרך להתעסק גם בהשתדלות בנוגע ליסוד "חדרים", הדפסת דפי אל"ף-בי"ת, ולימוד "אל"ף-בי"ת" של יהדות — אע"פ שבגלל זה הוצרך למעט מהזמן שהי' יכול להקדיש עבור הפצת חסידות וקבלה, רזין ורזין דרזין דרזין דאורייתא.

י. וזוהי גם ההוראה ונתינת כח מבעל ההילולא,

— וכפי שכותב⁶⁰ בנוגע לאביו, כ"ק אדני"ע, שרועה אמיתי "לא יעזוב צאן מרעיתו", אלא "עומד ומשמש (במרום)"⁶¹ ומוודא שהעבודה והשליחות תלך ותימשך ע"י "זרעו בחיים" —

שנוסף על השליחות שיש לכל אחד להיות מלך ונשיא על עצמו וביתו כו', הנה אלו שההשגחה העליונה נתנה להם נשיאות ומינוי על כמה בתים, כמה קבוצות, שכונות וערים, עליהם לדעת, שעיקר תפקידם — לחפש את טובת הכלל, ואז בודאי שסוכ"ס תהי' בזה גם טובת היחיד.

ואפילו אם תמצא לומר שקשה לפרש זאת ב"אותיות" (של ה"חוקה") כפשוטם — ישנם כמה דרכים שעל ידם יכולים לסייע לחינוך הקשור עם אמונה בבורא עולם (ולא סתם בורא עולם, אלא) ומנהיגו.

ונוסף על העיקר — שה"חוקה" נערכה בשביל אנשי המדינה, ולא שאנשי המדינה הם בשביל ה"חוקה". וכיון שכך, יש צורך לשנות את החוקה — אם היא לא מתאימה לצרכי הזמן הנוכחי, כי, לפני מאתיים שנה לא הי' חשש שיאמרו שאין בורא עולם ח"ו, ולכן לא הי' צורך לעסוק בהבהרת הדבר, משא"כ בדורות האחרונים, ובפרט בדורנו, שישנו (בלשון הרמב"ם⁸⁸) "האומר אין שם אלקה" ח"ו.

וכשיש צורך להתמודד ולמנוע מחלה, רח"ל, שלא היתה מעולם, אזי אין מקום שרופא או מחנך יאמר, שכיון שלפני מאתיים או מאה ותשעים שנה לא היו תרופות חדשות, לכן לא יחפש סממני רפואה חדשים וגישה חדשה כו', מבלי הבט על מה שקורה מסביבו!...

ומובן מאליו, שכאשר ניתוסף דבר בלתי-רצוי, בלתי מבורך — הרי בודאי שיש צורך שיתוסף כמ"פ ככה (שהרי "מדה טובה מרובה"⁷⁹) בדברים מבורכים כדי לתקן הענין הבלתי-רצוי.

יד. ובנוגע לפועל:

כאמור לעיל — הנה ע"פ המסורה שעלי' נתייסדה מדינה זו, יש לצפות, לכל לראש ממי שזכה לעמוד בראש המדינה, שבודאי יחפש וימצא דרכים כדי לסייע לחינוך הקשור עם אמונה בבורא העולם ומנהיג את העולם כולו (כולל גם ארצות-הברית...), באופן שיש לו שייכות עם חיי היום-יום בכלל, ובמיוחד עם עניני חינוך.

וכמדובר כמ"פ⁸⁰ בנוגע לעשרת הדברות, שלפני שמגיעים ל"לא תרצח" ו"לא תגנוב"⁸¹, צ"ל הקדמה בנוגע לאמונה בהקב"ה, כי, לולי זאת, לא יכולים להיות בטוחים בנוגע לקיום הציווי "לא תרצח" ו"לא תגנוב" כפי שמתחייב ע"פ השכל, כיון שיכול לבוא לידי נסיון באופן שהרצון יטה את השכל, וכפי שראינו לדאבוננו בדור האחרון, ולכן צ"ל ההתחלה והיסוד של כל עשרת הדברות: "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"⁸²,

והרי הענין ד"הוצאתיך מארץ מצרים" הוא מהפתגמים שהיו

(81) יתרו כ, יג.

(82) שם, ב.

(78) הלי' תשובה פ"ג ה"ז.

(79) יומא עו, א. וש"נ.

(80) ראה גם

(59) ע"פ ירמי' ל, ז.

(60) אג"ק שלו ח"א ע' קמא.

(61) סוטה יג, סע"ב (זח"א קלג, א).

(55) ברכות נח, סע"א. וש"נ.

(56) יו"ד, א (במשנה).

(57) פינחס כו, יז.

(58) שמואל-א טז, יז.

את אורח-חיייהם היום-יומי וחינוך ילדיהם דוקא באופן שחדור בידיעה שישנו "א-ל עולם", שנמצא כאן למטה ומנהיג את העולם בכל פרט ובכל רגע.

כוונתם היתה — כמדובר כמ"פ — שלא יכריחו אף אחד לקבל את אמונתו של השני, ושלא ליתן דין קדימה ("פריאריטי") לאחד לגבי השני;

אבל ח"ו לומר שכוונתם היתה שהממשלה יכולה להוציא כסף על כל הענינים, מלבד דבר אחד ויחיד שאסור ליתן כסף עבורו — להביא לדור הצעיר את הקריאה ("ויקריא") שישנו "א-ל עולם", והיינו, שהעולם אינו הפקר, "ג'ונגל", אלא "יש בעה"ב לבירה זו"⁷⁵; זו היא "בירה" (עיר) שבה נמצא מלך מלכי המלכים הקב"ה!

יש להחדיר אצל כל ילד (מאיזה בית שיהי) השקפת עולם שמכירה בכך שישנו בורא עולם, ויש לו שייכות עמו — עם כל ילד וילדה, ועאכור"כ כשנעשים כבר גדולים, שביכלתם להתנהג (הן בעצמם והן ביחס לאחרים) כפי שיעלה בדעתם, שאז נחוץ יותר שהנהגתם תהי' מיוסדת על אמונה פשוטה ש"יש בעה"ב לבירה זו", והוא בעה"ב האמיתי, ולפני שעושים דבר-מה או נמנעים מלעשותו, לפני שמדברים או נמנעים מלדבר, צריך לברר מה אומר הקב"ה על זה!

וענין זה — כמו כל ענין של חינוך — לא נעשה מעצמו; צריך להיות "חנוך לנער"⁷⁶, והיינו, שבהיותו עדיין ילד, צריך כבר לחנכו אפילו בענינים הרבה יותר קטנים, ובודאי שצריך לחנכו בענין שהוא "יסוד היסודות ועמוד החכמות" — "לידע שיש שם מצוי ראשון .. וכל הנמצאים .. לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו"⁷⁷.

ובפשטות — שביום ראשון בשבוע וביום השני ובכל ימי השבוע, ועד"ז בכל המאורעות שבמשך היום, ישנו "יסוד היסודות ועמוד החכמות" — לידע שישנו הקב"ה, וכל שאר הענינים, כולל כללות הזמן והמקום, ומה שהוא נמצא ויכול לעשות כו' — הרי זה רק בגלל שישנו ה"מצוי ראשון", הקב"ה, שהוא מקור הטוב והחסד.

והפלפול והשקו"ט בנוגע ל"חוקה" אם פירושה הוא כך או אחרת — הרי אי אפשר לחשוך שרצו לכותבה באופן שהוא היפך כל היסוד שבגללו ברחו לארצות-הברית ועליו ייסדו את חייהם.

והתנועה בזה — כאמור — שכל מי שנבחר למינוי מיוחד, מותר על עניני תועלת של קבוצה קטנה שמתחת לזה, אם זה בניגוד לתועלת של קיבוץ כמה קבוצות, וסוכ"ס תהי' תועלת גם לקבוצה מצומצמת שהי' קשור עמה לפני"ז.

ותכלית הכל — כאמור — לעשות לו ית' דירה בתחתונים, שיהי' ניכר ש"לית אתר פנוי מיני"²¹ — ממלך מלכי המלכים הקב"ה, כך, שעל כל צעד ושעל ("וואו מ'גיט זיך אַ קער") רואים אלקות, כיון שההנהגה היא בצדק ויושר, יהדות, לימוד התורה וקיום מצוותי'.

ואז בודאי יקויים היעוד⁶² "ונתתי שלום בארץ" — בארץ הקודש כפשוטה, ובמובן הרחב — בכל העולם מסביב, כך, שיוכלו לעסוק בהפצת היהדות והפצת הצדק והיושר, ביתר שאת וביתר עוז, ובהצלחה רבה ומופלגה.

* * *

יא. בהמשך להאמור לעיל — ישנו גם הצייוי "ודרשו את שלום העיר גו' והתפללו בעדה"⁶³, שלכן צריך לדבר ב"כבוד אכסניא"⁶⁴.

ובפרט שבקשר לבעל ההילולא, הרי זה לא רק ענין ששייך להוה ולעתיד, אלא גם קשר מיוחד עם הכרת-תודה על העבר — כידוע שלממשלת ארצות-הברית הי' חלק גדול בהצלת ושחרור בעל ההילולא מהמאסר (בהיותם שלוחים של הקב"ה, ש"לב מלכים ביד ה'")⁶⁵, וכן לאח"ז בסיוע והשתדלות שלהם בבואו לארה"ב והסתדרותו כאן.

וע"פ מ"ש במכתבו הידוע לי"ב תמוז⁶⁶ בנוגע להצלה מבית האסורים — ועד"ז מובן גם בנוגע להצלה שלאח"ז — הרי זה ענין שנוגע אליו, ולכל ההולכים בדרכיו, ועד ל"כל אשר בשם ישראל יכונה", שע"י ההצלה שלו היתה גם ההצלה של כל הסוגים הנ"ל;

ובזה נכללת גם הנקודה הפנימית, שהצלת בני" (ובפרט כלל מישראל) היא בד בבד עם הצלת היהדות, תורה ומצוות — כי, אע"פ ש"הלא כה דברי כאש"⁶⁷, כך, שאי אפשר לפגוע בהם (וא"כ מה שייך בזה ענין של הצלה), הרי התכלית של תורה ומצוות היא שילמדו תורה ויקיימו מצוות, ויוכלו לעשות זאת מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, שאז

(65) לשון הרגיל — ע"פ משלי (כא, א).
 וראה לקר"ש ח"ג ע' 285 הערה 1. וש"נ.
 (66) אג"ק שלו ח"ב ע' פ. וש"נ.
 (67) ירמי' כג, כט.

(62) בחוקתי כו, ו.
 (63) ירמי' כט, ז.
 (64) ברכות סג, ב.

(77) רמב"ם ריש הלי' יסוה"ת.

(75) ראה ב"ר רפל"ט.
 (76) משלי כב, ו.

הלימוד הוא באופן עמוק ורחב וגדול יותר (כמ"ש הרמב"ם בהלכות דעות⁶⁸, וחוזר וכותב זאת — בסגנון אחר אבל בתוכן דומה — בהלכות תשובה⁶⁹, ולאח"ז גם בהלכות מלכים⁷⁰, בנוגע לתיאור המעמד ומצב דימות המשיח), וכיון שקיום המצוות תלוי בלימוד ש"מביא לידי מעשה⁷¹, אזי ניתוסף ע"ז אורך ורוחב ועומק גם בקיום המצוות.

וענין זה נותן את הוודאות גם בנוגע מכאן ולהבא — כיון שנעשה סדר קבוע שארצות-הברית פועלת עבור ענינים הקשורים עם הפצת התורה והיהדות והמצוות, ובמובן רחב יותר, עבור ענינים הקשורים עם ביסוס צדק ויושר.

ובכן: בד בבד עם הדרישה בנוגע להבא, דכיון שאין שיעור לטוב, יש עוד נתינת מקום לפעול יותר, יש להתייחס גם בנוגע לעבר — הן בכלל, והן בפרט בנוגע לליובאוויטש וחב"ד בקשר לפעולה בהפצת המעיינות, וע"ז בהפצת היהדות בכללה עד לכל אשר בשם ישראל יכונה — ולהביע נתינת תודה לארצות-הברית והמנהיגים שלה, ועד למי שזכה ונבחר לעמוד בראש,

— ללא נפק"מ מהי המסקנא בנוגע לברכת המלך, שיש בזה כמה גדרים והגבלות, ככל פרטי השקו"ט שבדבר⁷² —

שעכשיו הוא זה שיש לו דעה, והוא המחליט בענינים הכי חשובים שנוגעים לבני"ב במדינה זו, ונוגעים לבני"י בארץ הקודש.

וע"פ המסורה וההנהגה שהיתה עד עתה — ניתן לצפות שימשיך לפעול בכיוון זה ביתר שאת וביתר עוז, ומתוך חיות, ובודאי שלא להתפעל מכל הקשיים שישנם בנוגע לכל דבר טוב שאדם רוצה לעשות, כאמור לעיל שכיון שרצונו של הקב"ה שיהי' ענין העמל ("אדם לעמל יולד"), לכן יש צורך להתגבר על קשיים, אבל, ביחד עם המינוי והתפקיד שקיבל בהשגחה פרטית, נותנים לו מלכתחילה מספיק כחות שיוכל להתגבר על כל הקשיים, ולפעול ביתר שאת ויתר עוז מאלו שהיו לפניו.

וכיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, גם ענינים שקורים בסוג הדומם, ועאכו"כ בצומח חי ומדבר, הרי בודאי שכן הוא כשמדובר אודות מדינה גדולה, שקיבלה בזמן האחרון אפשרות להשפיע על העולם כולו — שאין זה במקרה, אלא בהשגחה פרטית, ובודאי מטיל הדבר אחריות

68) ספ"ג.

69) ספ"ט.

70) בסופן.

71) קידושין מ, ב. וש"נ.

72) ראה אנציק' תלמודית (כרך ד) ערך

ברכות הראי' בסופו (ע' שסג). וש"נ.

מיוחדת וזכות מיוחדת בנוגע למדינה עצמה וגם בנוגע להשפעתה בעולם, בהנהגה שהיא באופן שהקב"ה יאמר עלי' "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"⁷³.

ולא כדעת הטועים בדורות שלפנ"ז, שיכולים לטעון "מה לי ולצרה הזאת", ולכן להסתגר ולהתבודד ח"ו ולהגביל את עצמו לצאת י"ח במה שנעשה במדינה זו בלבד, אלא כמדובר כמ"פ, שכיון שרואים בפועל שיש להם דעה, ואם רק יביעו אותה בתוקף המתאים — אמנם בדרכי נועם ודרכי שלום, אבל בתוקף אמיתי — אזי יקשיבו ויתחשבו בכך בכל קצווי העולם, הרי העובדה שיכולים להשפיע היא בודאי בהשגחה פרטית (במכ"ש מכל ענין קטן, ועאכו"כ בענין גדול וחשוב), ולכן בהכרח לנצל את האפשרות להשפיע בכל קצווי תבל.

יב. ובהקדים המדובר כמ"פ בנוגע למדינה זו, שמפורסם הדבר (והמפורסמות אינן צריכות ראי') שהתייסדותה (ע"י אלו שנקראים "דהי פאונדינג פאטערס") היתה קשורה עם אמונה בבורא עולם — שברחו לכאן מתוך בטחון בו שבודאי יעזור שיוכלו לעבדו לפי הבנתם, בלי מפריע, ובבואם לכאן ראו בכל דבר ענין של השגחה ועד לאופן של נס, כידוע בדברי הימים של יסוד מדינה זו.

— מדובר לכאורה אודות דברי-הימים של אינם-יהודים, אבל, כיון שנודע הדבר ליהודי, ועוד לפני שנודע לו הרי זה דבר שאירע בהשגחה פרטית, ברור הדבר שביכלתו ללמוד מזה הוראה.

וענין זה מורה את הדרך שבה צריכה להתנהג מדינה זו — הנהגה שהיא ברוח היסודות שעליהם נבנה כל בנין המדינה — על יסוד האמונה בבורא העולם (לא רק כפי שנמצא ב"רקיע השביעי"...), ובאופן שהאמונה משפיעה על חיי היום-יום, החל מהנהגה היום-יומית בנוגע לחינוך הילדים.

יג. ומזה מובן לכל לראש — שלא כדעת הטועים, לפרש, שהכוונה היא שאסור לממשלה לסייע ח"ו לבתי-ספר שבהם לומדים עניני דת, כיון שזהו נגד ה"חוקה" ("קאָנסטיטושיאָן") ונגד היסודות וכו"⁷⁴.

לא יתכן במציאות שזה יהי' הפירוש של ה"חוקה" — בה בשעה שיודעים שנכתבה במדינה כזו ובאופן כזה שיתאים להנהגה שקבעו ראשוני העולים ("פילגרימס", שהיו אינם-יהודים) שהגיעו לכאן, שיסודו

73) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי 74) ראה גם תו"מ חל"א סע"א 79 ואילך. ופרש"י פינחס כח, ח. ועוד. וש"נ.